

BROEDVOGELS
VAN HET
EILAND DE DODE HOND
IN 2002

Subgroep Avifauna

Dick A. Jonkers

Inventarisaties:

De inventarisaties zijn uitgevoerd door: G. Bieshaar, J. Harder, L. Hendriks, B. van der Laan, E. van Oort, R. van Poelgeest, G. Proost, R. van der Starre, H. Weenen, F.H. van de Weijer,

© 2003 Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum

Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Inhoud	blz.
Samenvatting	
1. Inleiding	10
2. Ligging, eigendom en beheer	11
3. Ontwikkelingen in de begroeiing	11
4. Werkwijze bij de inventarisatie	11
5. Tijdsbesteding	11
6. Weersomstandigheden	12
7. Resultaten	12
7.1 Voor- en achteruitgang	12
7.2 Broedvogels	14
8. Andere diersoorten	18
Dankwoord	18
Geraadpleegde literatuur	
Bijlagen	

Samenvatting

Vergeleken met het inventarisatiejaar 1992 leverde 2002 eveneens 39 verschillende soorten broedvogels op. Het waren niet allemaal dezelfde soorten, want er verdwenen er acht en er vestigden zich ook acht nieuwe. Van het merendeel van de soorten was er een zeer grote afname van het aantal territoria. De grootste achteruitgang werd geconstateerd bij de soorten die in de struik- en bodemvegetatie broeden. Het lijkt erop dat de voortschrijdende successie hiervoor verantwoordelijk is. Het overgroeien van rietrestanten is hier een voorbeeld van. Havik en Buizerd broeden nog steeds op het eiland, maar Sperwer en Bruine Kiekendief verdwenen. Opmerkelijk was de nieuwe vestiging van Fazant, Wielewaal en het voorkomen van een paartje Boomklevers. Van laatstgenoemde weinig mobiele soort bevinden de reguliere broedplaatsen zich op ongeveer zes kilometer afstand in de oude bossen van het Gooi.

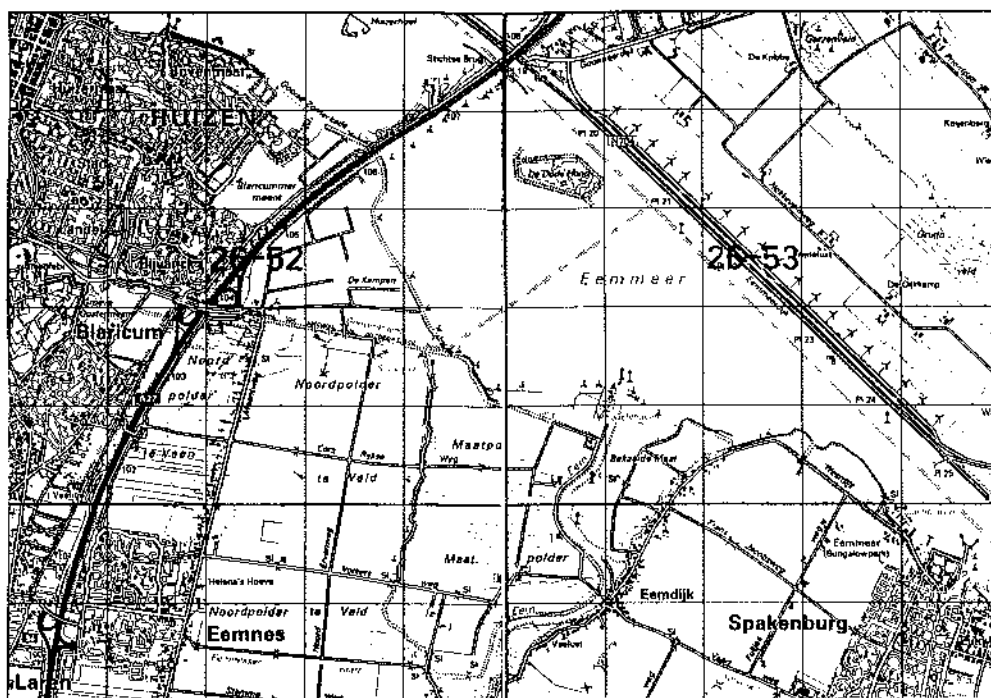
1. Inleiding

In 2002 is op verzoek van Staatsbosbeheer Beheerseheid Gooi en Kennemerland door leden van de Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken opnieuw een integrale broedvogelinventarisatie uitgevoerd op het eiland De Dode Hond in het Staatsnatuurmonument Eemmeer. Tien jaar daarvoor, in 1992, is ook al eens een dergelijke inventarisatie gedaan (Jonkers 1993). Door periodiek dit soort inventarisaties te houden kan worden nagegaan hoe de broedvogelbevolking zich ontwikkelt.

2. Ligging, eigendom en beheer

De ligging staat aangegeven in figuur 1. Voor eigendom en beheer kan worden verwezen naar de uitgebreide beschrijving in het vorige broedvogelverslag van de Dode Hond (Jonkers 1993) en dat geldt ook voor de gebiedsbeschrijving, ontstaansgeschiedenis en de vegetatie.

Wat het beheer betreft valt te melden dat de vegetatie op de ringdijk die rond het eiland ligt eenmaal per jaar wordt gemaaid en in de tussenliggende jaren opgeschoten bomen en struiken een keer zijn afgezet. In het dagblad de Gooi- en Eemlander is in juli 1992 gemeld dat het aantal aanlegplaatsen op de Dode Hond zou worden vergroot en het beheer in handen zou worden gegeven van projectontwikkelaar Schipper Bosch uit Amersfoort, die tevens exploitant is van het watersportcentrum Raboes bij de monding van de Eem (Eemnes). Genoemde exploitant gaf in dat artikel ook aan de er plannen waren om zes keer per jaar een poëziefestival op het eiland te willen houden. Op 9 juli 2002 heeft de Vogelwerkgroep in een brief naar het districtskantoor van Staatsbosbeheer haar verontrusting uitgesproken over deze ontwikkelingen. Hierop is nooit een reactie gekomen! Het hoeft geen betoog dat voor een dergelijk festival meer open ruimte aanwezig moet zijn dan nu het geval is. Verder kan het toch nooit de bedoeling zijn dat het beheer wordt uitbesteed aan een organisatie die daar geen enkele ervaring mee heeft.

Figuur 1. Ligging van het eiland De Dode Hond

3. Recreatie-activiteiten

In het algemeen beperken de activiteiten van de watersporters zich tot de onmiddellijke omgeving van hun boten. Er zijn maar weinig mensen die rond het eiland wandelen. De zeer talrijke aanwezigheid van muggen zal hier niet vreemd aan zijn. Dit feit en de ondoordringbaarheid van het binnengebied nodigen niet tot wandelen en dat blijkt ook uit het volledig dichtgroeien van het recreatiepad. In 2002 was daar niets meer van te zien. Toch bleek aan de oostkant van het eiland dat men soms wel het gebied ingaat op plekken waar de begroeiing minder dicht is. Tijdens de inventarisatie is vrij ver het gebied een plek aangetroffen waar een kampvuur was gehouden. Daarvoor waren bomen en struiken daar omheen omgehakt en gezaagd.

4. Ontwikkelingen in de begroeiing

In de afgelopen tien jaar zijn de bomen verder uitgegroeid. Plaatselijk heeft dat tot kroonsluiting geleid en is de ondergroei afgenomen. Hier en daar zijn bomen omgewaaid met wortelkluit en al. Deze kluiten bieden leefmogelijkheden voor talrijke organismen. Van het kleine rietveld aan de oostzijde is vrijwel niets meer over het is op enkele plekken na volledig dichtgegroeid. Op andere plaatsen waar kleinere oppervlaktes riet voorkwamen, zijn deze ook dichtgegroeid. Het riet rond het eiland heeft zich op een aantal plaatsen uitgebreid en verdicht en is daardoor geschikter geworden voor broedvogels.

5. Werkwijze bij de inventarisatie

Dank zij de hulp van de objectbeheerder van Staatsbosbeheer, een lid van de Vogelwerkgroep en de Reddingsbootbrigade Blaricum kon het eiland bereikt worden en konden de inventarisaties, die vanaf ruim voor zonsopkomst plaatsvonden, worden uitgevoerd. De werkwijze was gelijk aan die van 1992 (zie Jonkers 1993).

6. Tijdsbesteding

Het aantal bezoeken lag door de steeds geringere beschikbaarheid van het aantal inventarisors en hun beschikbare tijd met tien bezoeken bijna een derde lager dan tijdens de inventarisatie van 1992 (Figuur 2). Hierdoor was ook de tijdsbesteding minder en kwam uit op 75 minuten per hectare, tegen 99 minuten per hectare in 1992. Per tien ha was deze 12.5 uur tegen 16.5 in 1992. De spreiding over de maanden lag ook wat anders dan in 1992. Nu waren er in maart geen inventarisaties, in april meer en in juni minder. Desondanks was het aantal bezoeken en de spreiding ruim voldoende om een goede inventarisatie uit te voeren.

Datum	Telduur (in min)	Vroege ochtend	Ochtend
1 april	130	X	
3 april	170	X	
10 april	160	X	
20 april	180	X	
4 mei	220	X	
11 mei	270	X	
22 mei	190		X
25 mei	255	X	
8 juni	275	X	
22 juni	255	X	
Totaal	2105		

Figuur 2. Teldata en bezoekduur in 2002.

7. Weersomstandigheden

Tijdens alle inventarisatierondes was het goed weer met weinig wind. Met de aanvang van de inventarisatie van 10 april lag de temperatuur net beneden het vriespunt en was de activiteit van de vroege zangers matig; later op de ochtend werd er meer gezongen. Alleen op 22 en 25 mei waren er wat regenflarden, maar die hadden geen invloed op de zangactiviteit.

8. Resultaten

Vergeleken met 1992 bleef het soortenaantal met 39 verschillende soorten broedvogels vrijwel onveranderd, maar de soortensamenstelling niet. Er verdwenen acht soorten en kwamen er ook er acht bij. Verdwijners waren Wintertaling, Sperwer, BruineKiekendief, Waterhoen, Holenduif, Zomertortel, Bosietzanger en Grauwe Vliegenvanger. Nieuwkomers waren Grauwe Gans, Fazant, Witte Kwikstaart, Rietzanger, Buidelmees, Boomklever, Wielewaal en Gaai.

De soorten en aantallen broedvogels staan aangegeven in bijlage 1.

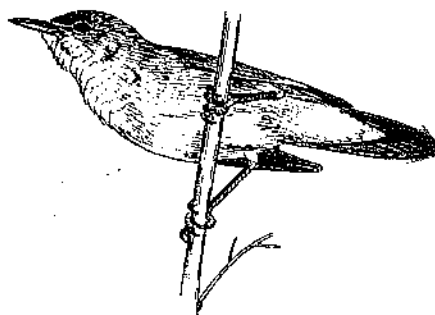
8.1 Voor- en achteruitgang

Van de grote aantallen broedvogels is vrijwel niets meer over. Van slechts drie soorten gingen het aantal broedvogels vooruit en dan ging het merendeels om een kleine toename. Bij zes soorten was het aantal broedparen hetzelfde als tijdens de inventarisatie van 1992. De hamvraag is nu wat de oorzaak van deze toch drastische afname geweest zou kunnen zijn. De weersomstandigheden en de zangactiviteit waren goed tijdens de inventarisaties. De neiging bestaat dan om te gaan denken aan de spreiding en intensiteit van de inventarisatie, die waren wat anders dan in 1992, maar vielen binnen de normen die er voor gelden. De ervaring van de inventarisators zou ook een factor van belang kunnen zijn, maar speelt hier vrijwel geen rol. Vier van de tien waren zeer ervaren en hadden bovendien het eiland ook in 1992 onderzocht. De route was gelijk aan die van 1992. Er werd buitenom over de ringdijk gelopen en in het binnendeel was een route met linten en nummers aangegeven (Bijlage 2). Belangrijk zijn ook de indrukken die bij het inventariseren zijn opgedaan. De auteur van dit rapport had al vanaf het begin het idee dat er veel minder vogels waren dan in het verleden. Dit wordt bevestigd door

de resultaten van het onderzoek. Voor sommige soorten zou kunnen gelden dat niet alleen op de Dode Hond, maar ook elders de aantallen lager waren. Voor enkele soorten zou dat wellicht opgaan, maar het aantal soorten waarbij dit nu is geconstateerd is te groot om binnen een landelijke trend te vallen. Recreatie zou een factor kunnen zijn, ware het niet dat de recreanten vrijwel nooit verder komen dan de omringende dijk. Zelfs daar is de recreatiedruk gering.

Een mogelijke oorzaak zouden dan landschappelijke veranderingen, vooral die door veranderingen in de begroeiing kunnen zijn. Tien jaar is een hele tijd en zeker is dat de successie is voortgeschreden. De bomen verder zijn uitgegroeid, er heeft meer kroonsluiting plaatsgevonden en de kruid- en struiklaag minder is geworden. Delen waar nog riet stond zijn volledig verstruikt tot verbost. De gedachte dat verbossing een rol speelt kan getoetst worden door een indeling te maken in nestplaatskeuzes en na te gaan waar de achteruitgang het grootst was.

Uit bijlage 3 valt af te lezen dat van de typische rietveldvogels Kleine Karekiet en Rietgors fors terugliepen. De Bruine Kiekendief en Bosrietzanger waren niet meer aanwezig. Het verdwijnen van respectievelijk de rietrestanten en geschikte plekken voor deze soorten op het eiland zijn daarvoor verantwoordelijk. Wat er bij de Meerkoet aan de hand is, wordt niet duidelijk. De oppervlakte van het buitendijkse rietareaal is niet achteruitgegaan en er is ook geen grote wintersterfte geweest. Uit het wegblijven van het Waterhoen valt geen conclusie te trekken, er broedde in 1992 slechts één paar en het ging wellicht om een incidenteel geval. Bij de bodembroeders werd de stand van de Wilde Eend gedecimeerd. De Wintertaling verdween. Hiervoor geldt hetzelfde als bij het Waterhoen. De vestiging van de Grauwe Gans past binnen het kader van de forse toename en verspreiding van de soort in Nederland. Het aantreffen van de Fazant als nieuwe soort is opmerkelijk. Uit het gebied tussen Vecht en Eem is deze soort bijna verdwenen. Een restpopulatie bevindt zich in het gebied tussen de Stichtse Brug en de monding van de Eem. Het ligt voor de hand dat het paar uit dit gebied afkomstig is. Een paar Witte Kwikstaarten huisde in de houten beschoeiing van een aanlegplaats.

Van de struik- en kruidlaagvogels vestigde zich de Gaai en verdwenen er twee, de Zomertortel en de Bosrietzanger. Eerstgenoemde soort gaat overal in ons land achteruit of verdwijnt uit hele streken. Bij de tweede is het een zaak van verandering van de begroeiing. Een soort (Koekoek) bleef op hetzelfde peil en er namen drie andere soorten slechts met enkele paren toe. De overige soorten namen fors tot zeer fors af.

Van de holenbroeders verdween de Holenduif, waarschijnlijk was dit een incidenteel broedpaar. De Boomklever een soort van oude bossen vestigde zich. Kool-, Pimpelmees en Matkop namen sterk af. De Grote Bonte Specht was nu maar met één paar aanwezig. De achteruitgang van het grootste deel van de holenbroeders kan veroorzaakt zijn door het omvallen en verdwijnen van broedbomen.

Uit de categorie stam- en kroonbroeders verdween de Sperwer. Mogelijk kon deze soort de concurrentie met de nauw verwante Havik niet aan en is er predatie door de Havik geweest. Beide verschijnselen treden regelmatig in op. Ook de Grauwe Vliegenvanger, was niet meer aanwezig. Omdat het in 1992 maar om één broedgeval ging, valt hier weinig over te zeggen. Verheugend was de vestiging van de Wielewaal, ook weer een soort van wat oudere bossen en die van een Buidelmees. Wat de oorzaak is van de forse achteruitgang van de Vink is niet duidelijk. Voor deze soorten is er weinig veranderd. Bij de Zwarte Kraai zou predatie door de Havik een rol kunnen spelen. Het is een bekende prooivogel.

De conclusie kan luiden dat de negatieve ontwikkeling bij de rietveldvogels en struik/kruidlaagvogels het grootst was, maar enkele soorten holenbroeders ook flink moesten inleveren. De komst van de Wielewaal en de Boomklever wijst duidelijk in de richting van het ouder worden van het bos. De sterke achteruitgang van de aantallen broedparen van de meeste soorten aan de hand van bovenstaande gegevens is niet met 100% zekerheid toe te schrijven aan dit verschijnsel. Wel zijn er indicaties dat veranderingen in de samenstelling van het gebied tot de soms grote afname of verdwijnen van soorten hebben geleid.

8.2 Broedvogels

Fuut Van deze soort waren er slechts twee paren minder dan tien jaar terug. Vier paren bevonden zich aan de noord- en noordoostkant en drie aan de zuidzijde.

Wilde Eend Deze soort nam maar liefst met 88% af. In het vorige rapport staat per abuis een aantal van 27 paren in de broedvogellijst genoemd, maar zijn de aantallen op de verspreidingskaart en in de tekst wel correct vermeld. In het binnengebied zijn in tegenstelling tot 1992 bijna geen exemplaren gesignaleerd en ook geen nesten gevonden. Aan de buitenzijde was dit wel het geval. Er zijn echter ook geen gepredeerde nesten gezien. Evenmin zijn angevreten eenden of kleinere resten van eenden aangetroffen, terwijl er al vele jaren Vossen voorkomen op het eiland. Predatie is dus niet de hoofdoorzaak. Wat dan wel de oorzaak is, valt niet uit de verzamelde gegevens op te maken.

Krakeend Alle paren zijn aan de buitenzijde waargenomen. De vermoedelijke broedplaatsen waren gelijk of vrijwel gelijk aan die bij de voorgaande inventarisatie.

Grauwe Gans Deze soort, nieuw voor het eiland, had twee nesten, beide op een uitloper aan de noordwestzijde.

Havik Dit paar drie jongen groot. Aan het formaat van het nest te zien was er tussen 1992 en nu verscheidene keren op genesteld. Voor het vergaren van voedsel is het eiland te klein en zijn de oudervogels aangewezen op Zuid-Flevoland of de Eempolders.

Buizerd Evenals in 1992 broedde er een paar en weer op hetzelfde nest. Daarvan vlogen twee jongen uit. Ook dit paar is aangewezen op de hierboven genoemde gebieden.

Fazant Een nieuwe soort, waarvan het territorium zich aan de oostzijde van het eiland bevond.

Houtduif Dit was een van de vele soorten met een spectaculaire afname. Vier van de zeven territoria lagen in het deel waar zich in 1992 ook al een concentratie voordeed.

Koekoek Op de Koekoek had de verandering geen invloed. Kennelijk waren er nog voldoende waardvogels aanwezig.

Grote Bonte Specht Twee van de drie broedparen waren verdwenen.

Witte Kwikstaart De vestiging van deze nieuwe soort bevond zich dicht bij de aanlegplaats voor boten aan de oostzijde.

Winterkoning Uit de analyse van de territoriumkaart blijkt, dat pleksgewijze blanco stukken zijn ontstaan, zowel in het voormalige rietveldje, aan de binnenkant bij de westzijde als in het midden en aan de noordkant.

Heggenmus Dit was een van de soorten die verrassend genoeg toe is genomen. Vijf van de acht paren hadden zich in de verstruikte delen van het voormalige rietveld gevestigd.

Zanglijster De halvering van het aantal broedparen werd veroorzaakt door het verdwijnen van de paren die zich vroeger aan de randen bevonden.

Merel Van deze soort die ook een behoorlijke veer moest laten, was gelijkmatig over het hele eiland verspreid het aantal territoria minder.

Nachtegaal Bij de Nachtegaal was één paar meer aanwezig dan in 1992. In 2002 waren minstens vijf paren op het eiland broedvogel.

Roodborst De veranderende begroeiing had, als alleen naar het aantal wordt gekeken, geen invloed op deze soort, maar dit was schijn. Uit het bovenste deel van het voormalige rietveldje was de soort nu verdwenen.

Kleine Karekiet Alleen de randen waren nu bevolkt en u vooral aan de buitenzijde. Het uitgroeien van het boombestand en het oprukken van struiken wordt door de achteruitgang duidelijk gemanifesteerd.

Rietzanger Een paartje ontdekte een rietrestant en vestigde daar het territorium.

Spotvogel Als prominent broeder in struiken, met een voorkeur voor vlieren, waren kennelijk te weinig goede broedplaatsen meer over. De resterende drie paren hadden hun territorium op dezelfde plaatse als tijdens de laatst gehouden inventarisatie.

Zwartkop De Zwartkop is eveneens een soort die graag in struiken broedt, maar ook graag van brandnetelbegroeiingen gebruik maakt. Met een afname van meer dan tweederde van het aantal broedparen schaarde deze soort zich in de rij van vogels met een veel lagere dichtheid dan in 1992. Territoria verdwenen uit het centrum van het gebied, van de westrand en langs het voormalige recreatiepaadje.

Tuinfluitier Alleen al ten westen van het vroeger recreatiepaadje, waar voorheen riet met enige struiken domineerde, liep het aantal territoria terug van 47 naar 12. Ook verdwenen veel territoria uit het binnengebied en was het aandeel daarvan langs de randen beduidend minder.

Grasmus In de omgeving van het territorium van 1992 was nu een nieuw territorium aanwezig. Verder lag er een aan de rand van het recreatieveldje.

Fitis Van het grote aantal territoria van Fitisen was iets meer dan de helft over. Deze soort houdt van open plekken met lage ondergroei en de achteruitgang loopt parallel met de successie,

Tjiftjaf Ook de Tjiftjaf houdt zich in de ondergroei op. Bij het ouder worden van bos neemt deze soort meestal toe. Opvallend is dat ook bij deze soort het aantal territoria in het voormalige rietveld drastisch terugliep en dat dit ook gebeurde aan de westzijde van het eiland.

Koolmees Met een meer dan gehalveerde stand deed deze holenbroeder het slecht in 2002. Van de territoria die in 1992 bezet waren, konden er nu vier op dezelfde plaats worden vastgesteld en er was één nieuw territorium.

Pimpelmees Hiervan was nog maar een territorium bezet dat ook al in 1992 aanwezig was.

Matkop Bij de Matkop waren drie territoria opnieuw bezet. Het aantal plaatsen met holen is gering en het ligt voor de hand dat eerder gebruikte nestholten opnieuw bezet worden. De Matkop moet het i.t.t. Kool- en Pimpelmees hebben van zacht enigszins vermolmd hout waarin hij zijn nesthol kan uithakken. Voor deze en de twee andere genoemde soorten geldt dat als er nestbomen verdwijnen en geen nieuwe beschikbaar komen het aantal broedparen daalt.

Boomklever Tijdens bezoeken in de jaren voorafgaand aan het inventarisatiejaar was al een keer en Boomklever gehoord en bestond het vermoeden dat er wel eens een broedgeval zou kunnen zijn. Deze inventarisatie heeft dat bevestigd. Het betreft hier een geïsoleerd broedgeval en het is verrassend dat deze soort het eiland heeft ontdekt en zich er ook nog gevestigd heeft. Boomklevers verplaatsen zich meestal niet verder dan vijf kilometer van hun geboortegrond. De dichtstbijzijnde habitats liggen op hemelsbreed op ongeveer zes kilometer.

Boomkruiper De twee territoria bevonden zich op dezelfde plaats als in 1992.

Rietgors Het is logisch dat deze soort het met het verdwijnen van het verruigde riet voor gezien houdt. De twee enige territoria bevonden zich in rietplukjes in het nu overwegend door struiken en bomen ingenomen rietveld.

Groenling Westelijk van het vroegere recreatiepad waren alle territoria verdwenen. De drie nog overgebleven paren oostelijk van het vroegere recreatiepad bezetten precies dezelfde plaats als bij de vorige inventarisatie.

Kneu Langs de rand van de noordzijde van de ringdijk waren alle territoria verdwenen. Het enige territorium dat werd vastgesteld bevond zich nu aan de zuidzijde van het eiland.

Vink De achteruitgang van deze soort valt moeilijk te verklaren, want het is een kenmerkende bosvogel. Mogelijk bevinden de takken van de doorgeschoten populieren en wilgen en andere bomen zich nu te hoog voor deze stambroeder. Een tweede lagere boomlaag is nauwelijks aanwezig.

Wielwaal De aanwezigheid van de Wielewaal was verheugend. De takken van de hoge bomen vormen een uitstekende broedplaats.

Zwarte Kraai Kraaien zijn gewild als prooi van Haviken. Ondanks de aanwezigheid van deze predator zag een paar kans zich te handhaven.

Gaai Deze struikbroeder was ook een van de nieuwe soorten van het eiland.

8.3 Niet-broedvogels

Aalscholver Vissende exemplaren waren geregeld rond het eiland aanwezig

Blauwe reiger Tijdens vrijwel iedere inventarisatie zijn Blauwe Reigers waargenomen. Vaak waren dit overvliegende exemplaren op weg van of naar Zuid-Flevoland om daar te foerageren. Deze waren afkomstig van de kolonie in het Valse Bos bij Eemnes. Soms stonden exemplaren vanaf de basaltbeschoeiing te vissen.

Lepelaar Een overvliegend exemplaar is op 20 april gezien.

Wintertaling Hoewel er geen broedpaar meer voorkwam werd wel op 1 april een paar aan de zuidzijde van het eiland gesignaleerd.

Smient Bij de aanlegsteiger zwom op 11 mei een exemplaar. Dit is een late waarneming voor deze soort.

Kuifeend Aan het begin van de inventarisatie waren verscheidene paren aanwezig met als maximum 6 mannetjes en tien gepaarde stellen op 2 april. Tot eind mei waren groepjes van gemiddeld zes mannetjes aanwezig, meestal op enige afstand van het eiland. Dichterbij zijn af en toe mannetjes of vrouwtjes gezien. Toch hebben er geen paren op de Dode Hond gebroed want er zijn nooit paren met jongen gezien.

Bergeend Af en toe hield zich een exemplaar bij het eiland op. Op 8 juni waren twee vrouwtjes, ieder met drie jongen aan de zuidzijde aanwezig en op 22 juni een vrouwtje met 18 jongen.

Brandgans Op 22 mei vloog een exemplaar over.

Nijlgans We verwachtten dat de Nijlgans zich inmiddels ook gevestigd zou hebben, maar dat was niet het geval. Er zijn slechts vier waarnemingen op verschillende data en plaatsen. Op het Visdieveneiland, dat enige honderden meters onder de Dode Hond ligt, broeden wel enkele paren.

Knobbeltwaan In mei is twee keer een exemplaar gezien en in juni was dit twee keer, waarvan op 8 juni zes tegelijk.

Bruine Kiekendief De nestplek van de vorige keer (in 1992) was volledig overgroeid door struikgewas. Op 20 april vloog een exemplaar op het eiland.

Waterral Een roepend exemplaar bevond zich op 3 april aan de voet van de dijk aan de noordzijde.

Waterhoen Een keer - op 3 april - is de roep van het Waterhoen gehoord. Die datum viel niet binnen de datumgrenzen. Met in het achterhoofd dat het Waterhoen in 1992 wel broedvogel is geweest, zou het wel eens zo geweest kunnen zijn dat er toch wel een territorium is geweest. Door de geringe roepactiviteit zou hij dan nu buiten de boot gevallen zijn.

Watersnip Bij het recreatieveldje vloog op 3 april een Watersnip op.

Oeverloper Op 4 mei vloog een exemplaar van de beschoeiing op en twee wel heel late waren op 11 mei nog aanwezig.

Tureluur Een overvliegende Tureluur is op 22 mei gezien.

Kluut Op 20 april was er een langs vliegend exemplaar.

Kleine Mantelmeeuw Zeven exemplaren hingen op 22 mei rond het eiland. De soort is broedvogel in klein aantal op het zogenaamde Visdieveneiland

Kokmeeuw Voortdurend waren exemplaren afkomstig van de kolonie op het Visdieveneiland aanwezig.

Visdief Frequent hingen voedselzoekende Visdieven rond het eiland. Hun broedkolonie ligt enige honderden meter zuidelijker.

Holenduif Het enige paar dat in 1992 op het eiland voorkwam was waarschijnlijk een incidenteel broedgeval.

Zomertortel Het verdwijnen van deze soort past in het kader van de landelijke achteruitgang.

Gierzwaluw Het eiland is voor deze soort een geliefde plaats voor broedvogels tot uit de verre omgeving om te foerageren. Op 22 juni deden zich minstens honderd exemplaren boven de bomen tegoed aan de vele tienduizenden muggen.

Oeverzwaluw Tientallen Oeverzwaluwen waren op 25 mei in de luwte van het eiland aan het foerageren. Hun kolonie ligt bij het Raboes in de Eempolders, zuidelijk van het eiland

Bosrietzanger Van zeventien naar nul paren illustreert het verdwijnen van geschikte plekken met brandnetelstruwelen.

Vuurgoudhaan Op 1 april is aan de westzijde een exemplaar gehoord.

9. Andere diersoorten

Ree Drie exemplaren zijn op 20 april gesignaleerd.

Vos Op de ringdijk zijn af en toe uitwerpselen van deze soort gevonden.

Konijn Een dood exemplaar is op 20 april gevonden.

Bruine Kikker In het binnengebied kroop op 11 mei een Bruine Kikker.

Hoornaar Op 8 juni is een exemplaar van deze insectensoort gesignaleerd.

Dankwoord

Behalve aan de reeds eerder genoemde inventarisors is veel dank verschuldigd aan de schippers Jan Kuijer van Staatsbosbeheer en Roel Huizenga van de vogelwerkgroep, die ons voor dag en dauw naar het eiland brachten. Verder ook aan de Reddingsbrigade Blaricum die ons overdag naar het eiland bracht en daardoor in staat stelde de nesten van de broedende roofvogels op te sporen. Frans Leurs en Dick de Graaf assisteerden bij het ringen van de jonge roofvogels. Marijke Dirkson van Staatsbosbeheer assisteerde tijdens een inventarisatie in mei.

Geraadpleegde literatuur

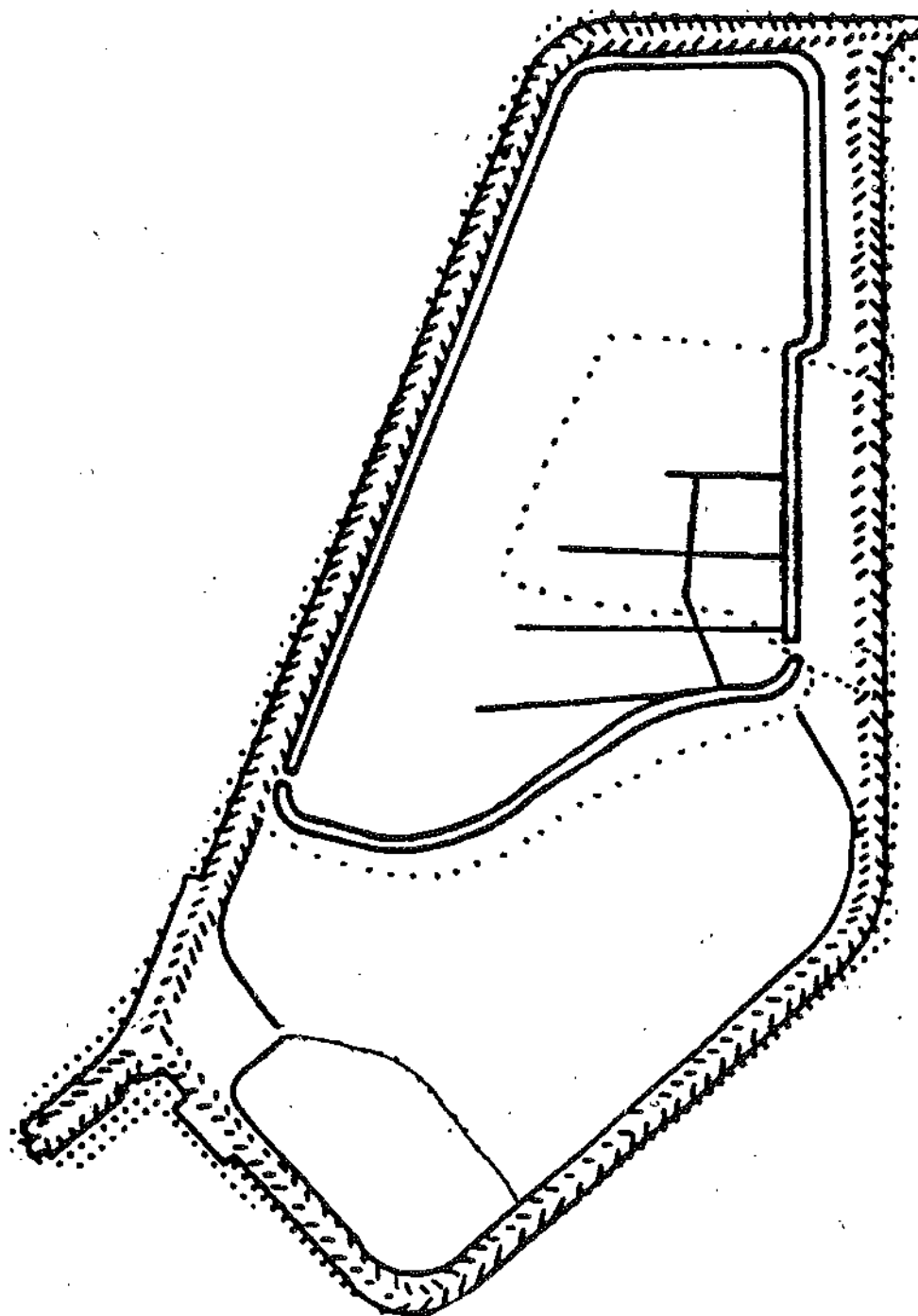
Van Dijk, A.J. 1993. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON, Beek-Ubbergen.

Jonkers, D.A. 1993. Broedvogels van het eiland De Dode Hond. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave 80.

Bijlage 1. Aantal territoria per soort op het eiland de Dode Hond en de status in Nederland.

Soort	Aantal territoria	Status in Nederland
Fuut	8 (10)	Vrij talrijk
Wilde Eend	21 (94)	Zeer talrijk
Krakeend	5 (7)	Vrij talrijk
Grauwe Gans	2 (0)	Vrij talrijk
Buizerd	1 (1)	Vrij talrijk
Havik	1 (1)	Vrij schaars
Fazant	1 (1)	Talrijk
Meerkoet	7 (19)	Zeer talrijk
Houtduif	7 (23)	Zeer talrijk
Koekoek	2 (2)	Vrij talrijk
Grote Bonte Specht	1 (3)	Talrijk
Witte kwikstaart	1 (0)	Talrijk
Winterkoning	77 (136)	Uiterst talrijk
Heggenmus	8 (3)	Zeer talrijk
Zanglijster	10 (20)	Zeer talrijk
Merel	22 (54)	Uiterst talrijk
Nachtegaal	2 (1)	Vrij talrijk
Roodborst	17 (17)	Zeer talrijk
Kleine Karekiet	22 (55)	Zeer talrijk
Bosrietzanger	0(17)	Talrijk
Rietzanger	1 (0)	Vrij talrijk
Spotvogel	3 (16)	Vrij talrijk
Zwartkop	35 (52)	Zeer talrijk
Tuinfluitier	28 (108)	Zeer talrijk
Grasmus	3 (1)	Zeer talrijk
Fitis	54(98)	Uiterst talrijk
Tjiftjaf	14 (28)	Uiterst talrijk
Koolmees	5 (13)	Uiterst talrijk
Pimpelmees	1 (6)	Zeer talrijk
Matkop	3 (8)	Vrij talrijk
Buidelmees	1 (0)	Schaars
Boomklever	1 (0)	Vrij talrijk
Boomkruiper	2 (2)	Talrijk
Rietgors	2 (24)	Talrijk
Groenling	4 (12)	Talrijk
Kneu	1 (4)	Talrijk
Vink	16 (44)	Uiterst talrijk
Wielewaal	1 (0)	Vrij talrijk
Zwarte Kraai	1 (3)	Talrijk
Gaai	1 (0)	talrijk

Legenda: () 1992

Bijlage 2. Gevolgde route tijdens het inventariseren

Legenda: Gevolgde route

Bijlage 3. Afname, toename of constantie per vogelsoort per nestplaatstype (in %).

Soort	Bodem/riet	Struik/kruid	Holte	Stam/kroon
Fuut	-20%			
Wilde Eend	-88%			
Krakeend	-3%			
Grauwe Gans	n.v.t.			
Buizerd				0%
Havik				0%
Fazant	n.v.t.			
Meerkoet	-63%			
Houtduif		-70%		
Koekoek		0%		
Grote Bonte Specht			-66%	
Witte Kwikstaart	n.v.t.			
Winterkoning		-43%		
Heggenmus		+166%		
Zanglijster		-50%		
Merel		-59%		
Nachtegaal		+50%		
Roodborst	0%			
Kleine Karekiet	-60%			
Bosrietzanger		100%		
Rietzanger	n.v.t.			
Spotvogel		-81%		
Zwartkop		-67%		
Tuinfluits		-74%		
Grasmus		+200%		
Fitis		-55%		
Tjiftjaf		-50%		
Koolmees			-62%	
Pimpelmees			-83%	
Matkop			-63%	
Buidelmees		n.v.t.		
Boomklever			n.v.t.	
Boomkruiper			0%	
Rietgors	-92%			
Groenling		-67%		
Kneu		-75%		
Vink				-63%
Wielewaal				n.v.t.
Zwarte Kraai				-66%
Gaai		n.v.t.		

De Dode Hond is nog een echte wildernis

door Bart Siebelink

Een echte wildernis. Dat is het beeld van het eilandje De Dode Hond. Staatsbosbeheer heeft het nu overgedragen aan projectontwikkelaar Schipper-Bosch. Die wil het aantal ligplaatsen weliswaar verruimen, maar laat de wildernis verder intact. De woestheid is welhaast onnederlands en daar om een aparte beschrijving waard. Verslag van een eendags-expeditie dwars door De Dode Hond.

er al in geslaagd dit eiland met succes te koloniseren vanaf het vasteland.

Ook de ringslang, waarvan bekend is dat hij al zwemmend behoorlijke afstanden kan maken, zou af en toe zijn gesignaleerd op het Dode Hond. Ook komen er reeën voor die vanuit 't Ra-boes het Eemmeer kunnen overzwemmen en dit - geloof het of niet - ook daadwerkelijk doen.

Zaterdagochtend half vijf. De Taling van Roel Huizinga meert af vanuit Huizen. Met koffie aan boord en een Berenburg. Want de Dode Hond is vooral leuk als je er heel vroeg bent. Dan zingen de vogels nog volop. Zet je er midden op de dag voet aan wal, dan hoor je praktisch geen vogel meer. En het is een uur varen, dus moet je op tijd vertrekken.

De Dode Hond is met zijn 29 hectare het grootste eiland in de reeks van zestiën die in de periode 1950 - 1971 in de randmeren zijn aangelegd ten behoeve van de natuur en de recreatie. Het bestaat uit een, met basaltbrokken versterkte, ringdijk die is volgestort met baggerspecie die vrijkwam bij het maken van de vaargeul. Ook de eilandjes (Huizer) Hoef en de Schep ho-

De Dode Hond is nog een echte wildernis Foto: Ton Kastermans

ren in de reeks van zestiën. De naam 'Dode Hond' is overgebleven van een bezoek van de toenmalige Directie Zuidoerzee-werken die er het kadaver van een hond aantrof die in de modder was omgekomen. Over de ringdijk valt goed te lopen. En aan de oostzijde is een aanlegsteiger met picnicwilde. De rest van het eiland is een onbegaanbare wildernis.

Lopen kun je er niet. Jezelf voortbewegen is hooguit een kwestie van strompelen. En dan moet je het tempo er nog in houden, want als je iets te lang op één plaats blijft staan zuigt de gulzige modder je halve laars op. En anders zijn het wel de muggen en knutten die je voortdrijven. Als een dikke deken

hangen ze in zwermen boven het ondiepe zwarte stilstaande water. Je blijft om je heen meppen. De talrijke kale staken van okselhoge dode brandnetels maken duidelijk dat het eiland met het vorderen der zomer nog onherbergzamer wordt.

Overal hoor je zangvogels. Nachtegaal, merel, zanglijster, zwartkop, tuinfluiter, jiftjaf, fittis, vink, roodborstje en heel veel winterkoninkjes, wat gezien het enorme aantal insecten geen verbazing wekt.

Op de grond is het een wirwar van omgevallen boomstammen en takken, die zijn begraven onder een royaal pak groen mos, dat oogt als een zachte stofring. Het mos groeit zo weelderig dat het hier en daar in exoti-

sche baarden omhoog hangt. Het feit dat zeker de helft van de bomen is omgevallen is trouwens ook een typisch natuurlijk verschijnsel dat we in Nederland verder niet meer kennen. Voor een bos van nog geen veertig jaar oud lijkt dit bijzonder, maar we mogen niet vergeeten dat op het eiland hoofdzaak zijn wilgen en populieren staan en die worden nu eenmaal niet zo oud. Waar een eik de duizendjarige populier niet ouder dan een mens. En op de zachte ingeklonken baggerbodem van De Dode Hond legt de boom al veel eerder het loodje.

Tussen de begroeiing door springt af en toe een bruine kikker weg. Kennelijk is dit amfibie